

УДК 656.078:338.48
JEL Classification L 91, M 11, R 40
DOI 10.31375/2226-1915-2019-1-81-93

Н.В. Ярова

к.е.н., доцент,
доцент кафедри «Економіка і фінанси»
ORCID - 0000-0002-9703-3305
ninayarova2017@gmail.com

О.В. Воркунова

к.е.н., доцент, доцент кафедри «Економіка і фінанси»
ORCID - 0000-0003-24-51-5853
i.ramazanov@gmail.com

В.С. Ліщенко

аспірант кафедри «Економіка і фінанси»
grand2.0@meta.ua

Одеський національний морський університет, Одеса, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

***Анотація.** У статті розглянуто основні елементи механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту та представлено, як цілісна організаційно-економічна система забезпечення економічної безпеки, що є складовою частиною в загальній структурі господарського механізму підприємства.*

Також проведені дослідження загроз економічної безпеки дозволили удосконалити їх класифікацію з урахуванням особливостей діяльності підприємств морського транспорту. Розглянуті особливості, свідчать про складність процесів, що протікають на морському транспорті, що обумовлює особливі вимоги до забезпечення економічної безпеки підприємств морського транспорту.

Було сформовано механізм забезпечення та створення комплексу методологічних підходів та методичних рішень, які необхідні для впровадження концепції в практику управління підприємством, для визначення механізму забезпечення економічної безпеки. Тобто, методичним забезпеченням реалізації механізму забезпечення безпеки підприємств морського транспорту, є методи управління ресурсами, які забезпечують ефективність заходів із забезпечення безпеки, методи управління витратами на реалізацію заходів та методи визначення ефективності функціонування механізму забезпечення безпеки підприємств морського транспорту відповідно до запланованого профілю економічної безпеки.

Механізм забезпечення економічної безпеки морського транспорту сформований за системно-орієнтованим підходом та функціонує на основі профільно-орієнтованого методичного підходу для отримання позитивних результатів господарської діяльності, у вигляді утворення додаткових операційних доходів та мінімізації перспективних витрат.

***Ключові слова:** економічна безпека, механізм, елементи, підприємства морського транспорту.*

© Ярова Н.В., Воркунова О.В., Ліщенко В.С., 2019

УДК 656.078:338.48

JEL Classification L 91, M 11, R 40

DOI 10.31375/2226-1915-2019-1-81-93

Н.В. Яровая

к.э.н., доцент,

доцент кафедры «Экономика и финансы»

ninayarova2017@gmail.com

О.В. Воркунова

к.э.н., доцент, доцент кафедры «Экономика и финансы»

i.ramazanov@gmail.com

В.С. Лищенко

аспирант кафедры «Экономика и финансы»

grand2.0@meta.ua

Одесский национальный морской университет, Одесса, Украина

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ ОТНОСИТЕЛЬНО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МОРСКОГО ТРАНСПОРТА

***Аннотация.** В статье рассмотрены основные элементы механизма обеспечения экономической безопасности на предприятиях морского транспорта и представлено, как целостная организационно-экономическая система обеспечения экономической безопасности, являющейся составной частью в общей структуре хозяйственного механизма предприятия.*

Также проведены исследования угроз экономической безопасности позволили усовершенствовать их классификацию с учетом особенностей деятельности предприятий морского транспорта. Рассмотрены особенности, свидетельствуют о сложности процессов, протекающих на морском транспорте, что обуславливает особые требования к обеспечению экономической безопасности предприятий морского транспорта.

Был сформирован механизм обеспечения и создания комплекса методологических подходов и методических решений, которые необходимы для внедрения концепции в практику управления предприятием, для определения механизма обеспечения экономической безопасности. То есть, методическим обеспечением реализации механизма обеспечения безопасности предприятий морского транспорта, являются методы управления ресурсами, которые обеспечивают эффективность мер по обеспечению безопасности, методы управления затратами на реализацию мероприятий и методы определения эффективности функционирования механизма обеспечения безопасности предприятий морского транспорта в соответствии с запланированным профилем экономической безопасности.

Механизм обеспечения экономической безопасности морского транспорта сформирован по системно-ориентированному подходу, и функционирует на основе профильно-ориентированного методического подхода, для получения положительных результатов хозяйственной деятельности, в виде образования дополнительных операционных доходов и минимизации перспективных расходов.

***Ключевые слова:** экономическая безопасность, механизм, элементы, предприятия морского транспорта.*

UDC 656.078:338.48

JEL Classification: L 91, M 11, R 40

DOI 10.31375/2226-1915-2019-1-81-93

N.V. Yarova

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department
«Economics and Finance»
ninayarovaya2017@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9703-3305>

O.V. Vorkunova

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department «Economics and Finance»
i.ramazanov@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2451-5853>

V.S. Lishchenko

a PhD student of the Department «Economics and Finance»
grand2.0@meta.ua
Odessa National Marine University, Odessa, Ukraine

METHODICAL APPROACHES ON THE MECHANISM FOR THE PROVISION OF ECONOMIC SAFETY OF SEASON TRANSPORT ENTERPRISES

Abstract. *Ensuring the economic security of the enterprise is one of the most important and topical problems of ensuring its life, since the main objective of forming the system of economic security of each enterprise is to ensure stable and maximum effective functioning in the current period and high potential for development in the future.*

The effective functioning and development of the maritime industry, its economic security, is associated with the objective prediction of the need for transportation, because only on its basis can be rational load of available capacities and identify the needs for their long-term development. In the conditions of the planned economy, this was a relatively simple task, the decision of which was engaged in state bodies. In modern conditions, enterprises of maritime transport are forced to solve these problems independently, and the final results of their activities largely depend on how objectively they assess the level of demand in various segments of the world transport market.

The main objective of the management of economic security is ensuring the most effective functioning, the most efficient operation of the operating system and the economic use of resources, ensuring a certain level of working life of the personnel and the quality of economic processes of the enterprise, as well as continuous stimulation of the expansion of existing potential and its stable development.

The main elements of the mechanism of providing economic security at the enterprises of maritime transport were considered in the paper and presented as a holistic organizational and economic system ensuring economic security, which is an integral part of the overall structure of the economic mechanism of the enterprise.

Studies of threats to economic security have made it possible to improve their classification taking into account the specifics of the enterprises of maritime transport. The considered features indicate the complexity of the processes occurring in the sea transport, which stipulates special requirements for the economic security of enterprises of maritime transport.

A mechanism was developed to provide and develop a set of methodological approaches and methodological solutions necessary for the implementation of the concept in the practice of enterprise management, in order to determine the mechanism of ensuring economic security. That is, methodological support of implementation of the mechanism of safety of enterprises of maritime transport is the methods of resource management that ensure the effectiveness of security measures, cost management methods for implementation of measures and methods for determining the effectiveness of the operation of the mechanism of safety of enterprises of maritime transport in accordance with the planned profile of economic security.

Keywords: *economic safety, mechanism, elements, enterprises of sea transport.*

Постановка проблеми. Забезпечення економічної безпеки підприємства є однією з найбільш важливих і актуальних проблем забезпечення його життєдіяльності, оскільки головна мета формування системи економічної безпеки кожного підприємства полягає в тому, щоб гарантувати стабільне і максимально ефективне функціонування в поточний період і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Стан економічної безпеки на морському транспорті є вагомим фактором формування попиту на перевезення і забезпечення позитивного економічного результату господарської діяльності підприємств морського та річкового транспорту. Проте, відсутність механізму забезпечення необхідного рівня економічної безпеки не дозволяє своєчасно визначити її стан та ускладнює здійснення необхідних заходів реагування. У результаті спостерігається зниження попиту на перевезення, що зумовлює збільшення кількості нерентабельних та збиткових підприємств водного транспорту. Економічна безпека, як система це сукупність умов забезпечення ефективності діяльності, що враховують відмінності операційного середовища функціонування підприємств водного транспорту та вимоги щодо організа-

ції морських та річкових перевезень [3; 4]. Економічна безпека – це здатність підприємств морської галузі протистояти несприятливим зовнішнім впливам, усувати різні загрози й пристосовуватися до нових. Однак сьогодні необхідно враховувати вплив зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємств морської галузі. Це відбувається тому, що держава більше не є основним інвестором і споживачем продукції підприємства. І ще один важливий аспект – глобальна економічна криза призвела до спаду виробництва, що не може не позначитися на ефективності функціонування підприємств морської галузі.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Безпеку в сучасних умовах необхідно розглядати як одну з найголовніших цілей і невід'ємну умову діяльності підприємств.

Результати досліджень системи та механізму забезпечення економічної безпеки підприємств відображені в різних наукових працях учених: О. Ареф'євої [1; 2], О. Бондаренка [3], Ю. Герасимчука [4], К.М. Дженсена [3; 3], С. Демінського [6], А. Штангрета [4], І. Аверічева [4] та інших. Питаннями забезпечення економічної безпеки підприємств транспорту розглядали наступні

учені: В. Коба [5], М. Примачов [7], С. Шкарлет [6], І. Шульга [7] та інші.

Ефективне функціонування і розвиток морської галузі, її економічна безпека, пов'язані з об'єктивним прогнозуванням потреби в перевезеннях, оскільки тільки на його основі можна здійснити раціональне завантаження наявних потужностей і визначити потреби їх перспективного розвитку.

В умовах планової економіки це являлося відносно простим завданням, рішенням якого займалися державні органи.

У сучасних умовах підприємства морського транспорту вимушені самостійно вирішувати ці завдання, і кінцеві результати їх діяльності багато в чому залежать від того, наскільки об'єктивно ними оцінюється рівень попиту в різних сегментах світового ринку перевезень.

Завдання дослідження. Метою статті є дослідження основних елементів механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту та представлено як цілісна організаційно-економічна система забезпечення економічної безпеки.

Основний матеріал дослідження. Головна мета управління економічною безпекою – забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійно стимулювати нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

До основних функціональних цілей економічної безпеки належать [7]:

– забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;

– забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу того чи того суб'єкта господарювання;

– досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;

– досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних НДДкР;

– мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;

– якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;

– забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;

– ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Істотний вплив на економічну безпеку і кінцеві результати роботи підприємств морського транспорту має усе, що пов'язано з розробкою, прийняттям і реалізацією управлінських рішень. Цей вплив значний зва-

жаючи на фондомісткість продукції транспорту. Рішення доводиться приймати, оцінюючи широкий круг альтернативних варіантів. Велике значення мають рівень компетентності керівника, що приймає рішення і що віддає розпорядження про його виконання, якість і своєчасність рішення.

Окрім економічних і організаційних особливостей у сфері морського транспорту існують також політичні аспекти, які необхідно враховувати в процесі економічного обґрунтування розвитку і забезпечення економічної безпеки підприємств морського транспорту. Це стосується, в першу чергу, виконання міжнародних норм і правил, що істотним чином впливає на ефективність функціонування підприємств.

Міжнародні стандарти з безпеки мореплавання у формі конвенцій і різних нормативних актів є невід'ємною частиною національного морського права, спрямованого на забезпечення безпеки людського життя на морі. До всіх міжнародних конвенцій, розроблених у рамках Міжнародної морської організації (ІМО), закладається принцип обов'язкового виконання положень цих конвенцій усіма державами, що часто навіть не мають свого флоту, але залучені яким-небудь чином в діяльність, що підпадає під положення конкретної конвенції. За час свого існування ІМО було розроблене понад тридцять конвенцій і протоколів до них, а також, близько дев'ятисот резолюцій Асамблеї [5; 6].

Розвиток судноплавства супроводжується збільшенням кількості терористичних проявів на транспорті, певними змінами в їх характері. Боротьба з тероризмом на морському транспорті в усіх його формах є важ-

ливим загальносвітовим завданням і ключовим елементом міжнародних антитерористичних зусиль.

Забезпечення загальної свободи пересування і безпечного, вільного й економічного товарообміну важливе для індустріальних держав. Трагічні події, пов'язані з терористичними актами на об'єктах морського і інших видів транспорту, демонструють уразливість транспортних систем, і підвищують усвідомлення необхідності захищати транспортну інфраструктуру. Урядами провідних держав світу особлива увага приділяється заходам з підвищення антитерористичної безпеки на транспорті.

Таким чином, механізм забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту може бути представлений як цілісна організаційно-економічна система забезпечення економічної безпеки, що є складовою частиною в загальній структурі господарського механізму підприємства (рис. 1).

Для визначення механізму забезпечення економічної безпеки, та не враховуючи особливостей діяльності на підприємствах морського транспорту, необхідно розробити системну концепцію формування механізму, створити комплекс методологічних підходів та методичних рішень, які необхідні для впровадження концепції в практику управління підприємством.

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства повинен мати такі характеристики: за природою інтересів і характером завдань він є організаційно-економічним; за рівнем функціонування – реалізується на рівні підприємства; за способом здійснення цілей є механізмом змі-

шаного управління, який об'єднує в собі самоуправління та управління ринковими структурами, також на нього впливають державні органи; за способом реалізації є інструментом реалізації забезпечення економічної безпеки у динаміці; до складу механізму управління економічною безпекою підприємства входять внутрішня складова та зовнішня складова регулювання.

Відповідно до розглянутих характеристик механізм забезпечення економічної безпеки підприємства являє собою сукупність органічно взаємопов'язаних та взаємодійних елементів, узгоджене функціонування яких підпорядковано здійсненню і підвищенню ефективності економічної безпеки, спрямованого на вирішення завдань, визначених зовні із врахуванням потреб підприємства.

Рис. 1. Основні елементи механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: [4; 5; 8; 9]

З економічної точки зору, при формуванні механізму забезпечення економічної безпеки, потрібно врахувати не лише загрози та їх вплив на підприємство водного транспорту, а й

головну мету функціонування будь-якого підприємства – отримання прибутку. Таким чином, при управлінні економічною безпекою необхідно узгоджувати і ресурсомісткість, і ефективність, і рівень безпеки.

Визначальним аспектом забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту виступає постійний контроль та організація процесу її створення на всіх етапах. Дана вимога зумовлена фактором часу, оскільки виробництво і споживання транспортної послуги збігаються в часі.

При формалізації механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах морському транспорту важливо визначити напрями взаємодії основних елементів та окреслити їх основні управлінські функції.

Управління формуванням та реалізацією механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту ґрунтується на послідовності процесів, що поетапно розкривають характер впливів середовища підприємства морського транспорту, взаємодію підсистем економічної безпеки, застосування методичного інструментарію при зниженні ресурсомісткості та нарощуванні ефективності й профілю економічної безпеки.

Організаційна структура підприємств морського транспорту включає три основні складові: судноплавні компанії, берегові об'єкти, порти та їх інфраструктуру.

Визначені суб'єкти повинні взаємодіяти на принципах послідовності та взаємоузгодженості дій, що забезпечується за умови встановлення взаємної відповідальності та визначення ролі та функцій кожного елемента в процесі надання транспортної послуги.

Суб'єкти забезпечення безпеки надання транспортних послуг визначають основні фактори та принципи, які автором пропонується поді-

лити на зовнішні та внутрішні за принципом впливу на економічну безпеку.

Об'єктом управління в механізмі є економічна безпека підприємства водного транспорту, яка включає компоненти складових безпеки діяльності підприємства, та спрямовується на досягнення поставлених цілей. Цілі забезпечення економічної безпеки автором пропонується розподілити на кількісні та якісні, що дозволить структурувати методи впливу на них за компонентами складових.

Так, для забезпечення мінімізації втрат потрібно застосувати методи забезпечення фізичної, техніко-технологічної, екологічної, економіко-господарської та правової безпеки. Основою для досягнення цілей та реалізації напрямів, підтримки належного рівня економічної безпеки підприємства є своєчасне та оптимальне застосування відповідних методів, які, базуючись на відповідних принципах, мають регулювати всі аспекти забезпечення економічної безпеки. Більшість чинних підходів до розв'язання питань економічної безпеки підприємства дозволяє підібрати найбільш оптимальний комплекс принципів управління системою економічної безпеки.

1. Принцип комплексності реалізується шляхом об'єднання складових елементів підприємства: його сил, засобів та ін.

2. Принцип конфіденційності передбачає: цілий ряд прийомів, сил, засобів, методів забезпечення безпеки, які повинні бути відомі вузькому колу фахівців, що дає змогу ефективніше боротися із загрозами та вчасно запобігати завданню підприємству збитків.

3. Принцип координованості та узгодженості реалізується через взаємодію усіх осіб, служб, підрозділів, що забезпечують діяльність підприємства.

4. Уся робота, пов'язана з управлінням системою економічної безпеки підприємства, повинна здійснюватись на основі чинного законодавства та в рамках чинних правових актів. У цьому виражається принцип законності захисту у сфері економічної безпеки.

5. Принцип економічності: заходи з управління системою економічної безпеки повинні бути побудовані таким чином, щоб витрати на їх здійснення або впровадження були економічно доцільними й не перевищували рівня, при якому втрачається економічний зміст їхнього застосування.

6. Принцип компетентності. Питання захисту підприємств водного транспорту від загроз є важливим, тому займатися цією справою повинні виключно компетентні особи, які вміють вірно оцінити проблему та прийняти рішення. Управління економічною безпекою підприємства повинно здійснюватись постійно, захищаючи його інтереси в умовах ризику і протидії зловмисникам.

7. Принцип плановості вносить організованість у процес управління системою ЕБ, що реалізується шляхом строгого та логічного виконання кожним працівником своїх обов'язків, завдань, а також викладення комплексної програми або конкретних планів стосовно забезпечення економічної безпеки.

8. Принцип своєчасності. Система безпеки будується таким чином, щоб вона могла на ранніх ста-

діях виявляти різні деструктивні фактори, генерувати заходи щодо запобігання їх негативному впливу і завдання збитків підприємству.

9. Принцип неперервності. Система безпеки повинна бути побудована таким чином, щоб вона діяла постійно, захищаючи інтереси підприємства в умовах ризику і протидії негативним факторам.

Підсистема інструментарію забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту об'єднує сукупність інструментів і важелів, які використовуються в процесі дії методів цього механізму. Для досягнення ефективності забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту використовуються методи організаційно-управлінського, соціально-правового, техніко-технологічного та економічного впливу.

Важелі забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту охоплюють: стимули, санкції, цільові показники, технічні умови функціонування, податкову, цінову, інвестиційну, інноваційну, дивідендну політику. В даному дослідженні основна увага зосереджена на економічних важелях, які безпосередньо пов'язані з відстежуванням та ліквідацією загроз. Також економічні методи спрямовуються на відстежування та підвищення ефективності функціонування кожної зі складових при забезпеченні водно-транспортної безпеки.

До основних функцій управління процесом забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту віднесено:

– планування, яке поетапно включає: прогнозування впливу та

динаміки зміни факторів і загроз, проектування витрат ресурсів та їх розподілу, встановлення заданого рівня профілю економічної безпеки;

– координацію, основне завдання якої полягає у взаємоузгодженні впливу та взаємодії складових безпеки в єдиній економічній системі безпеки на підприємствах водного транспорту; визначенні компонентів і механізмів їх залучення до економічної безпеки;

– управління та організацію, які поділено відповідно до часового принципу на стратегічне, тактичне та операційне;

– аналіз і контроль, що спрямовані на оцінку загроз, їх впливу на діяльність підприємства водного транспорту, дослідження ресурсомісткості й ефективності, оцінці втрат; коригування отриманих результатів та проектуванні зміни вхідних ресурсів для підвищення ефективності управління системою економічної безпеки;

– мотивація, яка ґрунтується на встановленні цілей забезпечення економічної безпеки та спрямовується на їх реалізацію.

Для досягнення ефективності забезпечення економічної безпеки на підприємствах морського транспорту використовуються методи організаційно-управлінського, соціально-правового, техніко-технологічного та економічного впливу.

Важелі забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту охоплюють: стимули, санкції, цільові показники, технічні умови функціонування, податкову, цінову, інвестиційну, інноваційну, дивідендну політику.

У даному дослідженні основна увага зосереджена на економічних важелях, які безпосередньо пов'язані з відстежуванням та ліквідацією загроз. Економічні методи, спрямовують реалізацію механізму на зниження ресурсомісткості, нарощуванні профілю та ефективності.

Так, нарощування профілю, відбувається коштом додатково отриманих прибутків, зниження ресурсомісткості – коштом оптимізації ресурсів та зниження витрат при переході з нижчого рівня профілю економічної безпеки на вищий, зростання ефективності відбувається при зниженні ресурсомісткості, а також коштом нарощування ефектів.

Методичним забезпеченням реалізації механізму забезпечення безпеки підприємств морського транспорту є методи управління ресурсами, які забезпечують ефективність заходів із забезпечення безпеки, методи управління витратами на реалізацію заходів та методи визначення ефективності функціонування механізму забезпечення безпеки підприємств водного транспорту відповідно до запланованого профілю економічної безпеки. Економічна ефективність заходів із забезпечення економічної безпеки підприємствами морського транспорту досягається шляхом виконання запропонованих заходів із забезпечення запланованого профілю безпеки, залученням економічно обґрунтованих ресурсів.

Для визначення обсягів витрат ресурсів на впровадження заходів із забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту пропонується побудувати матрицю витрат (залежності потреби ресурсів від рівня загрози за умовою, що неза-

лежними змінними виступають обсяги витрат ресурсів на виконання заходів з забезпечення безпеки на морського транспорту.

Висновки. Механізм забезпечення економічної безпеки морського транспорту сформований за системно-орієнтованим підходом та функціонує на основі профільно-орієнтованого методичного підходу для отримання позитивних результатів господарської діяльності у вигляді утворення додаткових операційних доходів та мінімізації перспективних витрат.

Здійснення економічної безпеки вимагає від підприємств морської галузі таких якостей як надійність, гнучкість і якість. Ці підприємства стають ланкою системи, яка в цілому являє собою суб'єкт конкурентної боротьби, отже, для забезпечення конкурентоспроможності всієї системи, підприємства морської галузі повинні надавати все більший асортимент послуг. Розглянуті особливості свідчать про складність процесів, що протікають на морському транспорті, що обумовлює особливі вимоги до механізму забезпечення економічної безпеки підприємств морського транспорту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Матеріали монографії Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. «Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения». URL: <http://www.libring.ru/books/788700>*
2. *Офіційний веб-сайт Державної служби статистики. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>*
3. *Аверічев І.М. Заходи із забезпечення рівня економічної безпеки на підприємствах водного транспорту України. Водний транспорт: зб. наук. пр. Київсь-кої держ. акад. водного транспорту. Вип. 1 (19). К.: КДАВТ, РИИЦ 2014. С. 53-57.*
4. *Аверічев І.М., Коба В.Г. Місце водотранспортної безпеки в системі загальної транспортної безпеки України: зб. наук. пр. держ. екон.-технологічного університету транспорту. Сер. «Економіка і управління». Вип. 25. К.: ДЕУТ, 2013. С. 158-161.*
5. *Аверічев І.М. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту України: зб. наук. праць пр. держ. екон.-технологічного університету транспорту. Сер. «Економіка і управління». Вип. 27. К.: ДЕУТ, 2014. С. 163-170.*
6. *Аверічев І.М. Класифікація загроз економічної безпеки на водному транспорті Проблеми розвитку сучасної економічної науки в транспортній галузі: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–22 лист. 2013 р. Київ, 2013. С. 89-90.*
7. *Воркунова О.В., Хотєєва Н.В., Маковейчук К.В., Павліаніті-Карпова К.С. Фактори формування ефективної системи економічної безпеки підприємств морської галузі: зб. наук. пр. Дніпропетровський нац. універ. залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». Вип. 13. Дніпро: Дніпропетр, 2017. С. 47-53.*

8. Yarovaya N., Vorkunova O., Ryabovolenko N. *Development and calculation of tariffs port works and services: зб. наук. пр. Дніпропетровський нац. універ. залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту»*. Вип. 12. Дніпро: Дніпропетр, 2016 С. 22-29. ISSN 2309-IX (Print) ISSN 2310-2438 (Online).
9. Yarovaya N.V., Vorkunova O.V., Khotyeyeva N.V. *Economic assessment of the alternative energy sources implementation for port enterprises: Economic Annals-XXI*. 2017. Vol. 166, Issue 7-8, P. 46-50.
10. Davydenko N. M. *Genesis of enterprise financial security [Internet source] Economic Processes Management: International Scientific E-Journal*. 2015. № 2 – URL: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2015_2/2015_2_3.pdf.

REFERENCES

1. Kozachenko, A.V., Ponomarev, V.P., & Lyashenko, A.N. *Jekonomicheskaja bezopasnost' predpriyatija: sushhnost' i mehanizm obespechenija [Economic security of the enterprise: the nature and mechanism of ensuring]*. www.safetyfactor.narod.ru/doc/notion.html. Retrieved from <http://www.safetyfactor.narod.ru/doc/notion.html> [in Russian].
2. *Oficijnyj veb-sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky [The official website of the State Statistics Service]*. Ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Averichev, I.M. (2014). *Zahody iz zabezpechennja rivnja ekonomichnoi' bezpeky na pidprijemstvah vodnogo transportu Ukrainy [Measures to ensure economic security for water transport enterprises Ukraine]*. *Vodnyj transport: zb. nauk. pr. Kyi'vs'koi' derzh. akad. vodnogo transportu [Water transport. Kyiv State Academy of Water Transport]*, 1 (19), 5-57 [in Ukrainian].
4. Averichev, I.M. & Koba, V.G. (2013). *Misce vodnotransportnoi' bezpeki v sistemi zagal'noi' transportnoi' bezpeki Ukraini [Place watertransport system of general security in transport security Ukraine]*. *Zbirnyk naukovykh prac' Derzhavnogo ekonomiko-tehnologichnogo universytetu transportu. Ser. «Ekonomika i upravlinnja» [Proceedings of the State Economic and Technological University of Transport. Series «Economics and Management»]*, 25, 158-161 [in Ukrainian].
5. Averichev, I.M. (2014). *Mehanizm zabezpechennja ekonomichnoi' bezpeky pidprijemstv vodnogo transportu Ukrainy [The mechanism of economic security enterprises Water transport Ukraine]*. *Zbirnyk naukovykh prac' Derzhavnogo ekonomiko-tehnologichnogo universytetu transportu. Ser. «Ekonomika i upravlinnja» [Proceedings of the State Economic and Technological University of Transport. Series «Economics and Management»]*, 27, 163-170 [in Ukrainian].

6. *Averichev, I.M. (2014). Klasifikacija zagroz ekonomichnoi' bezpeky na vodnomu transporti [Classification of economic security threats on water transport]. Problemy rozvytku suchasnoi' ekonomichnoi' nauky v transportnij galuzi: materialy mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii', 20–22 lystopada 2013 roku – International scientific-practical conference. (pp. 89-90). K.: KDAVT [in Ukrainian].*
7. *Vorkunova, O.V., Khoteyeva, N.V., Makoveichuk, K.B. & Pavilionita-Karpova K.S. Faktory`formuvannya efekty`vnoyi sy`stemy` ekonomichnoyi bezpeky` pidpry`emstv mors`koyi galuzi [Factors of formation of an effective system of economic safety of enterprises of the maritime industry]. Zbirny`k naukovy`x prac` Dnipropetrovs`ky`j nacional`ny`j univertytet zalizny`chnogo transportu imeni akademika V. Lazaryana «Problemy` ekonomiky` transportu» – Collection of scientific works Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan «Problems of Transport Economics», 13, 47-53 [in Ukrainian].*
8. *Yarovaya N., Vorkunova O. & Ryabovolenko N. Development and calculation of tariffs port works and services. Zbirny`k naukovy`x prac` Dnipropetrovs`ky`j nacional`ny`j univertytet zalizny`chnogo transportu imeni akademika V. Lazaryana «Problemy` ekonomiky` transportu» – Collection of scientific works Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan "Problems of Transport Economics", 12, 22-29.*
9. *Yarovaya N.V., Vorkunova O.V. & Khotyeyeva N.V. Economic assessment of the alternative energy sources implementation for port enterprises: Economic Annals-XXI. 2017. Vol. 166, Issue 7-8, 46-50 [in English].*
10. *Davydenko N. M. (2015). Genesis of enterprise financial security [Internet source] Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. № 2 Retrieved from http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2015_2/2015_2_3.pdf.*

Стаття надійшла до редакції 12.02.2019

Посилання на статтю: Ярова Н.В., Воркунова О.В., Ліщенко В.С. Методичні підходи щодо механізму забезпечення економічної безпеки підприємств морського транспорту // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць, 2019. №1. С. 81-93. DOI: 10.31375/2226-1915-2019-1-81-93

Reference a JournalArtic: Yarova N.V., Vorkunova O.V. & Lishchenko V.S. (2019). Methodical approaches on the mechanism for the provision of economic safety of season transport enterprises. Development of management and entrepreneurship methods on transport, 81-93. DOI: 10.31375/2226-1915-2019-1-81-93.